

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ
ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ****PRIORITY AREAS FOR IMPROVING THE FINANCIAL CONTROL INSTITUTE
IN UKRAINE**

Сідор М.І., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних проблем фінансового права щодо пріоритетних напрямів удосконалення інституту фінансового контролю. На теперішній час у сфері фінансового контролю існують певні недоліки та прогалини, що не задовольняє повною мірою інтереси суспільства, оскільки економіка держави зазнає значних збитків. Основними чинниками, що впливають на таку ситуацію, є недосконалість чинного законодавства у сфері фінансового контролю, результативність та дієвість фінансового контролю за публічними фінансовими ресурсам, потреба у здійсненні аналізу великої кількості показників та інформації, що підпадає під публічний фінансовий контроль, скоєння правопорушень у сфері фінансової діяльності не лише особами, що підпадають під фінансовий контроль, а й контролюючими суб'єктами.

В сучасних умовах розвитку держави та суспільства, при здійсненні фінансового контролю мають застосовуватися приписи чинного законодавства, що узгоджені між собою та були сформовані з врахуванням міжнародних стандартів та практики здійснення фінансового контролю в розвинених країнах. Недоліки та прогалини нормативно-правового регулювання здійснення фінансового контролю є першо-причиною недієвості та безрезультативності здійснення фінансового контролю. У дослідженні звертається увага на те, що сучасна система законодавства щодо здійснення фінансового контролю не має системного характеру та не узгоджена між собою. Це обумовлено, в першу чергу, відсутністю єдиного спеціального профільного нормативно-правового акту, який визначав би загальні засади здійснення фінансового контролю.

Фокусується увага на тому, що основним пріоритетним напрямом удосконалення інституту фінансового контролю є розробка та прийняття якісно нового, єдиного, спеціалізованого та комплексного нормативно-правового акту в сфері фінансового контролю, який би містив нормативне визначення поняття «фінансовий контроль», визначив мету, завдання, принципи, форми та методи фінансового контролю, порядок реалізації фінансового контролю контролюючими суб'єктами, їх взаємодію та узгодженість між собою.

Ключові слова: фінансовий контроль, система законодавства, принципи фінансового контролю, форми та методи фінансового контролю, антикорупційне декларування, контроль за фінансами.

The article is dedicated to highlighting one of the current problems of financial law in order to prioritize directions for strengthening the institution of financial control. At the present time, the sphere of financial control has a lot of shortcomings and gaps that do not fully satisfy the interests of the estate, while the economy of the state is experiencing significant surpluses. The main factors that contribute to this situation are the lack of proper legislation in the field of financial control, the effectiveness and efficiency of financial control over public financial resources, the need for this analysis of great The number of indicators and information that falls under public financial control, widespread crime in the field of financial activity is not limited to individuals who fall under financial control, and controlling subjects.

In the current minds of the development of the state and the kingdom, with the development of financial control, the ascriptions of official legislation, which are mutually beneficial and formed in accordance with international standards and practices of financial control in developed countries. The shortcomings and gaps in the legal regulation of financial control are the primary reason for the inefficiency and ineffectiveness of financial control. The investigator has respect for those that the current system of legislation for financial control is not systemic in nature and does not suit each other. This is determined, first of all, by the existence of a single special specialized regulatory legal act, which means the hidden ambushes of financial control.

We focus on the fact that the main priority for directly strengthening the institution of financial control is the development and adoption of a clearly new, unified, specialized and comprehensive legal act in the field of financial control, which would replace the normative important concept of «financial control», identifying the meta, task, principles, forms and methods of financial control, the procedure for implementing financial control by controlling entities, their interaction and cooperation with each other.

Key words: financial control, legislative system, principles of financial control, forms and methods of financial control, anti-corruption declaration, financial control.

Постановка проблеми. Основним засобом забезпечення функціонування фінансової системи в будь-якій країні є фінансовий контроль. Він відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності держави, розвитку всіх сфер економічного життя країни, а також формує умови для прозорого та ефективного підприємництва.

Фінансовий контроль є основним засобом отримання інформації щодо виявлення причин та умов вчинення правопорушень у різних сферах життя країни, а також щодо застосування відповідних засобів для запобігання фінансовим правопорушенням. Незважаючи на посилення засобів запобігання правопорушенням та здійснення фінансового контролю, кількісні показники вчинення фінансових правопорушень збільшуються. Особливо це стосується правопорушень у бюджетній та податковій сферах, а саме нецільове та неефективне використання бюджетних коштів, їх крадіжка, ухилення від оподаткування та перетворення публічних фінансів в приватні.

Сучасна система фінансового контролю не дозволяє забезпечити відповідний рівень фінансової дисципліни у різних сферах здійснення фінансової діяльності. В Україні утворилась певна сукупність суб'єктів фінансового контролю, дії яких неузгоджені між собою, що обумовлено протиріччями чинного законодавства та відсутністю єдиної системи обміну інформації, взаємодії та комунікації.

Проблемні питання фінансового контролю знайшли своє відображення у працях таких провідних вчених, як Л.К. Воронова, О.П. Гетьманець, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенко, Т.А. Латковська, А.М. Монаєнко, О.П. Орлюк, Л.А. Савченко, В.Д. Чернадчук та інші. Незважаючи на велику кількість наукових надбань у сфері фінансового контролю, все одно залишається дуже багато невирішених питань та викликів, що пов'язано з неоднозначним розумінням змісту та сутності фінансового контролю.

Мета дослідження полягає в тому, що, враховуючи сучасні виклики, що стоять перед фінансовим контролем,

виокремити пріоритетні напрями удосконалення інституту фінансового контролю в Україні.

Виклад основного матеріалу. Найважливішим елементом забезпечення ефективного, результативного, дієвого та прозорого фінансового контролю є правові засади його здійснення. Неузгодженість правових засад здійснення фінансового контролю призводить до необхідності нагального вирішення питань щодо проблем організації та функціонування системи фінансового контролю. Адже фінансовий контроль покликаний забезпечувати повне, точне та беззаперечне дотримання приписів чинного законодавства щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів.

Найголовнішою проблемою в сфері фінансового контролю є відсутність чіткої та взаємоузгодженої системи законодавства, яке регулює здійснення фінансового контролю.

Порядок здійснення фінансового контролю та правовий статус суб'єктів фінансового контролю визначає дуже велика кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили. При цьому, долати прогалини чинного законодавства контролюючі органи повинні самотужки шляхом прийняття великої кількості відомчих правових актів, які дуже часто неузгоджені, а в деяких випадках і суперечать приписам інших контролюючих суб'єктів.

Правове регулювання здійснення фінансового контролю в Україні здійснюється на рівні національного законодавства. Таким чином, правові приписи, що визначають порядок здійснення фінансового контролю, містяться в різних нормативно-правових актах, які затверджені органами законодавчої та виконавчої влади.

Ці акти включають Конституцію України, кодекси, закони, підзаконні нормативно-правові акти, стандарти і методичні рекомендації, що стосуються організації та проведення державного фінансового контролю [1, с. 78].

Найвищим за юридичною силою нормативно-правовим актом в системі законодавства, що регулює здійснення фінансового контролю, є Конституція України [2]. Вона визначає правовий статус і повноваження щодо здійснення фінансового контролю таких органів загальної компетенції, як Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та інші. Також Конституція України визначає засади правового статусу суб'єктів фінансового контролю таких органів спеціальної компетенції, як Рахункова палата.

Також відповідні положення, що стосуються фінансового контролю, містяться у низці законів, таких як Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Рахункову палату», «Про валюту та валютні операції», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та інші, а також у великій кількості підзаконних нормативно-правових актів.

Особливу увагу необхідно звернути на Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [3]. За назвою це начебто профільний нормативно-правовий акт, який покликаний бути системоутворюючим законом, але за змістом це нормативно-правовий акт, що визначає правові засади діяльності лише одного органу фінансового контролю спеціальної компетенції, а саме Державної аудиторської служби України. При цьому, правовий статус цього органу визначається Положенням про Державну аудиторську службу України, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України [4].

Виходячи з аналізу чинного законодавства можливо зробити висновок, що в Україні немає єдиного профільного спеціального системоутворюючого нормативно-правового акту у формі закону, норми якого б визначили такі базові положення інституту фінансового контролю, його мету та завдання, предмет та об'єкти, види, форми та методи, принципи фінансового контролю, порядок його здійснення, недвозначне визначення поняття пере-

вірки, ревізії, контрольно-аналітичних заходів, експертизи, а також визначали засади та механізм взаємодії та узгодженості дій різних органів фінансового контролю. Кожному органу контролюючому органу доводиться на власний розсуд встановлювати для себе межі компетенції, трактувати зміст контрольних заходів, усіма доступними засобами відстоювати свою перевагу у сфері державного фінансового контролю та не бажає ділити свої дії з іншими учасниками контролю за формуванням і використанням коштів бюджетів різних рівнів, фінансуванням національних, державних і міжгалузевих програм, формуванням державного боргу, використанням державного майна. В той же час, це спричиняє дублювання діяльності різних контролюючих органів [5, с. 86].

За умови відсутності єдиної системи законодавства з питань фінансового контролю повноваження органів фінансового контролю встановлюються нормативно-правовими актами різної юридичної сили, що обумовлює те, що здійснення фінансового контролю ґрунтується на різних принципах із застосуванням неузгоджених методів, або відбувається дублювання функцій та повноважень на різних рівнях їх реалізації. Існуюча система фінансового контролю є недосконалою. Це пов'язано з неповнотою формування всієї системи фінансового контролю в Україні. Зокрема, немає єдиних засад його організації, відсутня методологічна цілісність і ясність, допускається дублювання функцій органів державного фінансового контролю. Все це зумовлює необхідність радикальної реформи системи правового регулювання державного фінансового контролю в Україні [6, с. 94].

Похідною від відсутності профільного нормативно-правового акту прогалиною інституту фінансового контролю є питання щодо недосконалості понятійно-категоріального апарату, а саме відсутність нормативного визначення понять «фінансовий контроль», «форма фінансового права» та «метод фінансового контролю».

Відсутність нормативного визначення поняття «фінансовий контроль» обумовлює дуалізм наукової думки з цього питання. Таким чином, на науковому рівні не існує єдиного підходу щодо визначення фінансового контролю, його структури, принципів, функцій та особливостей, адже дослідження цих питань здійснювалось з різних точок зору.

Проблемність розуміння змісту поняття «фінансовий контроль» виникають не лише на науковому рівні, а й на рівні правового регулювання відповідних відносин та застосування цього терміну в нормативно-правових актах.

Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» затверджено Антикорупційну стратегію, відповідно до якої необхідно усунути відповідні недоліки, що негативно впливають на якісні показники державного контролю, зокрема й фінансового [7]. Визначення ролі фінансового контролю у протидії корупційній складовій суспільного життя в Україні впливає з положень Закону України «Про запобігання корупції» [8].

Протидія корупції здійснюється шляхом попередження та прискання через сукупність відповідних механізмів. Одним із таких заходів є антикорупційне декларування. Адміністрування системи декларування та перевірки змісту антикорупційних декларацій передбачає належну та детальну правову регламентацію, що обумовлює необхідність залучення наукових та практичних фахівців з цього питання. Національне законодавство не повністю узгоджується з потребами правозастосування у цій сфері, що проявляється у відсутності єдності законодавчо закріплених категорій, що лежать в основі змісту антикорупційного декларування.

На підставі норм антикорупційного законодавства декларування можливо визначити як здійснення вибірко-

вого моніторингу способу життя суб'єктів декларування з метою встановлення відповідності їхнього рівня життя наявним у них та членів їхньої сім'ї майна і одержаним ними доходів, згідно з декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Розділом VII Закону України «Про запобігання корупції», який має назву «Фінансовий контроль», визначено заходи контролю. Таким чином, можна зробити висновок про наявність основних заходів антикорупційного контролю, до яких віднесено: 1) подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, облік та оприлюднення декларацій; 2) контроль та перевірка декларацій; 3) встановлення своєчасності подання декларацій; 4) повна перевірка декларацій; 5) моніторинг способу життя суб'єктів декларування. При цьому, у статті 52 визначено додаткові заходи здійснення фінансового контролю. До додаткових заходів здійснення фінансового контролю віднесено: повідомлення про відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента Національного агентства з питань запобігання корупції; суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року Національного агентства з питань запобігання корупції [8].

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» антикорупційне декларування є основним засобом фінансового контролю у сфері запобігання корупції, що виражено у сукупності дій виключно щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, їх облік та оприлюднення. При цьому, зі змісту Закону України «Про запобігання корупції» не зрозуміла доцільність використання терміну фінансовий контроль.

Термін «контроль» традиційно визначається як перевірка, чи спостереження з метою перевірки. Загалом контроль є терміном, який відображає дотримання законності у конкретно визначених суспільних відносинах з конкретно визначеним їх складом.

У своїх працях Л.А. Савченко визначає фінансовий контроль як «регламентовану правовими нормами діяльність публічних суб'єктів і недержавних організацій, господарюючих суб'єктів чи їхніх структурних підрозділів, фізичних осіб, наділених відповідними повноваженнями чи правами, що спрямована на забезпечення законності, обґрунтованості під час формування публічних фондів коштів, повноти надходжень коштів у відповідні фонди, законності й ефективності їх розподілу, перерозподілу і використання» [9, с. 26]. Тобто сутність фінансового контролю полягає у здійсненні контролю за формуванням, розподілом та використанням публічних фінансів, а саме державних та муніципальних. У порівнянні з іншими видами державного контролю, державний фінансовий контроль відрізняється своєрідністю в предметі, до якого прийнято відносити публічні фінанси, що належать державі, а також управлінські дії, пов'язані з формуванням розподілом та використанням фінансових ресурсів [10, с. 100].

У теорії права в залежності від мети та завдань декларування, виділяють антикорупційне декларування, митне декларування, податкове декларування тощо. Якщо митне та податкове декларування спрямовані за забезпечення фінансового інтересу держави під час мобілізації публічних фондів грошових коштів, то особливість антикорупційного декларування полягає у тому, що воно спрямовано на вирішення таких основних завдань, як виявлення фактів, що свідчать про можливе вчинення посадовою особою адміністративного корупційного правопорушення, а також

виявлення конфлікту інтересів – ситуації, за якої особисті інтереси посадовця можуть призвести до необ'єктивного виконання ним своїх службових обов'язків.

В свою чергу, контроль у сфері запобігання корупції є діяльністю щодо спостереження та перевірки за станом фінансів суб'єктів, на яких поширюється антикорупційне законодавство з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак корупції та порушень антикорупційних вимог, заборон, обмежень. Декларування може бути визначено як заявлення особою за визначеною формою відомостей про її доходи та майновий стан, необхідних для здійснення контролю за правомірністю їх набуття [11, с. 122]. Тобто мова йде про контроль за формуванням, розподілом та використанням приватних фінансів, що не пов'язані з фінансовою діяльністю держави та місцевого самоврядування.

Таким чином, в розрізі Закону України «Про запобігання корупції» та щодо антикорупційного декларування доцільно використовувати не термін «фінансовий контроль», а термін «контроль за фінансами».

Наступне пробне питання, яке потребує вирішення і яке впливає з відсутності профільного єдиного нормативно-правового акту, це питання щодо визначення та розмежування таких базових категорій інституту фінансового контролю як форми та методи фінансового контролю.

Категорії форми та методи фінансового контролю є взаємопов'язаними, але відображають різні аспекти процесу контролю. Форма фінансового контролю визначає зовнішнє вираження контрольних дій, спосіб їхньої організації та суб'єктів, які їх проводять. Метод фінансового контролю визначає конкретні прийоми, способи та інструменти, які використовуються для збору, обробки, аналізу інформації та формування висновків щодо об'єкта контролю.

Форми фінансового контролю створюють організаційну основу та визначають контекст, а методи є конкретними інструментами та прийомами, які наповнюють ці форми змістом та дозволяють ефективно здійснювати контрольні дії. Розуміння їхнього взаємозв'язку є важливим для організації ефективної та комплексної системи фінансового контролю.

Форма визначає контекст для застосування методів. Обрана форма контролю визначає, які методи можуть бути застосовані. В свою чергу методи є інструментами реалізації форм контролю. Без застосування конкретних методів обрана форма контролю залишається лише організаційною структурою. Саме методи наповнюють форму змістом, дозволяючи фактично здійснювати контрольні дії. Одна форма може включати різні методи. В межах однієї форми фінансового контролю може використовуватися цілий комплекс різноманітних методів для отримання всебічної та об'єктивної інформації. При цьому один метод може використовуватися в різних формах контролю, тобто певні методи контролю можуть бути застосовані в різних формах.

Основними засобами здійснення фінансового контролю є ревізія, перевірка, обстеження, спостереження, облік, аудит та фінансовий моніторинг. При цьому, питання щодо віднесення їх до форм чи методів фінансового контролю не має єдності як серед науковців, так і на рівні нормативно-правових актів. Питання про розмежування форм та методів фінансового контролю є дискусійним і залежить від трактування цих понять різними авторами та різними нормативно-правовими актами.

З цього питання можливо виокремити декілька підходів. Відповідно до першого підходу ревізія, перевірка, обстеження, спостереження, облік, аудит та фінансовий моніторинг визначаються як основні форми здійснення фінансового контролю. В цьому контексті вони визначають спосіб організації та проведення дій. Так, відповідно до статті 4 Закону України «Про основні засади здійснення

державного фінансового контролю в Україні» орган державного фінансового контролю здійснює інспектування у формі ревізії [3].

Відповідно до другого підходу ревізія, перевірка, обстеження, спостереження, облік, аудит та фінансовий моніторинг це методи, тобто способи та прийоми здійснення контрольних дій у межах різних форм фінансового контролю, таких як попередній, поточний, наступний, внутрішній та зовнішній контроль.

При цьому слід зазначити, що ревізія, перевірка, обстеження, облік та аудит найчастіше розглядаються як форми фінансового контролю, однак визначення їх у якості методів може здійснюватись у межах більш ширшої системи фінансового контролю. Спостереження частіше розглядається як метод фінансового контролю що є складовою інших контрольних заходів або окремою формою постійного фінансового контролю. Фінансовий моніторинг може бути як формою, якщо його розглядати в системі протидії легалізації доходів отриманих незаконним шляхом, але може бути і методом в системі заходів з аналізу фінансових показників відповідного суб'єкта господарювання.

Також можливо виокремити й третій підхід, коли форма та метод ототожнюється між собою, або взагалі відсутній акцент на відповідну приналежність того чи іншого засобу фінансового контролю. Найчастіше третій підхід простежується в навчальній літературі, коли автор, характеризуючи складові системи заходів здійснення фінансового контролю, не розмежовує їх на форми та методи фінансового контролю. Схожа ситуація простежується й у певних нормативно-правових актах. Так, відповідно до статті 62 Податкового кодексу України податковий контроль здійснюється шляхом ведення обліку платників податків, інформаційно-аналітичного забезпечення, перевірок та звірок, моніторингу контрольованих операцій та опитування відповідних суб'єктів [12]. Відповідно до п. 4 Положення про Аудиторську службу України, вона здійснює

державний фінансовий контроль через здійснення державного фінансового аудиту, перевірки закупівель, інспектування (ревізії) та моніторингу закупівель [4]. Тобто, зазначені формулювання не дають можливість визначити про що йде мова, про форми чи про методи фінансового контролю.

Відсутність чіткого та єдиного нормативного визначення цих термінів в чинному національному законодавстві України призводить до різночитань на науковому рівні та у межах правозастосовчого процесу. Тому, для більш глибокого розуміння змісту відповідної категорії, доводиться звертати увагу на контекст використання цих термінів в конкретній ситуації або у відповідному нормативно-правовому акті.

Відсутність визначеності та розмежування форм та методів фінансового контролю як в чинному законодавстві України, так і у сучасній фінансовій науці, негативно впливає на процес фінансового контролю та зменшує ефективність фінансового контролю, а на практиці формує суттєві перепони для реалізації правозастосовчого процесу.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що система законодавства, яке визначає правові засади здійснення фінансового контролю, має розгалужений характер, а саме законодавство є застарілим і не відповідає сучасним тенденціям у фінансовій сфері. Все це обумовлює необхідність розробки та прийняття якісно нового, єдиного, спеціалізованого та комплексного нормативно-правового акту, який би містив нормативне визначення поняття «фінансовий контроль», визначив мету, завдання, принципи, визначив форми та методи фінансового контролю, порядок реалізації фінансового контролю контролюючими суб'єктами, їх взаємодію та узгодженість між собою. Все це повинно враховувати та відповідати міжнародним стандартам та практиці здійснення фінансового контролю в розвинених країнах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернадчук Т.О., Жмака І.А. Окремі питання правового регулювання державного фінансового контролю у сучасних реаліях України. *Приватне та публічне право*. 2023. № 3. С. 76–83.
2. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (Редакція від 01.01.2020 № 27-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.05.2025).
3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ. (Редакція від 15.11.2024 № 4017-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (дата звернення 25.05.2025).
4. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 р. № 43. (Редакція від 07.09.2024 № 1031-2024-п). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-p#Text> (дата звернення 25.05.2025).
5. Симоненко В.К., Барановський І.О., Петренко П.С. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект). Київ: Знання України. 2016. 280 с.
6. Довга М.О., Мельник О.П. Проблеми правового регулювання фінансового контролю в Україні та шляхи їх вирішення. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2021. С. 92–97.
7. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-ІХ (Редакція від 20.06.2022 № 2322-ІХ) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення 25.05.2025).
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (Редакція від 04.04.2025 №4158-ІХ) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 25.05.2025).
9. Савченко Л.А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: монографія. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 407 с.
10. Прасюк В.М. Державний фінансовий контроль: визначення поняття. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3(28). Т. 2. С. 97–102.
11. Мельник М.І., Редька А.І., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар Закону України «Про боротьбу з корупцією». Київ, 2003. 320 с.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. (Редакція від 01.04.2025 № 4014-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 25.05.2025).